Banícky náučný chodník Smolník – Úhorná

Kraj:	Košický
Okres:	Gelnica
Geomorfologická jednotka:	Volovské vrchy
Geologická jednotka:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Úhorná, jazero
Východisko:	Smolník, vodná nádrž Úhorná
Trasa:	Smolník, vodná nádrž Úhorná – Smolník, námestie – Smolnícka Huta, obecný úrad
Dĺžka, prevýšenie:	7,8 km, klesanie 160 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: banícke, technické, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je,

Rok otvorenia: 20??

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave, udržiavaný (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Úhorná, Úhorná 29, 055 67 Úhorná, tel. 053 / 4897 203; Obecný úrad Smolník, Smolník 1, 055 66 Smolník, tel. 0905 848 674; Obecný úrad Smolnícka Huta, 055 65 Smolnícka Huta, tel. 053 / 4887 704

Poznámky: (1) Pre trasovanie náučného chodníka po štátnej ceste s malým počtom zastávok je vhodnejšie absolvovať ho na bicykli. (2) V jeho cieli možno Náučnou cyklotrasou a chodníkom Úzkokoľajná železnica Gelnica – Smolnícka Huta / G. V. T. – Göllnitztalbahn pokračovať až do Mníška nad Hnilcom.

Upozornenia: (1) Názov náučného chodníka nezodpovedá rozsahu ani smeru jeho trasy. Správne by mal znieť napr. Vodná nádrž Úhorná – Smolnícka Huta. (2) Celá trasa vedie po štátnej ceste, je preto nutné dbať na bezpečnosť!

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je z dôvodu trasovania po hlavnej ceste vhodný pre realizáciu vo veľmi obmedzenej miere. Jeho vybrané zastávky je možno využiť skôr ako lokality geovednej exkurzie. Pre terénne vyučovanie je v okolí Smolníka a Smolníckej Huty niekoľko vhodnejších náučných chodníkov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Úhorná. Počtom obyvateľov maličká horská obec v južnej časti Volovských vrchov severovýchodne od Rožňavy, resp. juhozápadne od Smolníka v rozvetvenom závere 20 km dlhej doliny Smolníka, pravostranného prítoku Hnilca, v nadmorskej výške okolo 700 m. Prvýkrát sa písomne spomína v roku 1383. Obec založená na základe valaského práva patrila panstvu Krásna Hôrka (Bebekovci, Andrášiovci). Obyvatelia sa živili chovom oviec, pálením drevného uhlia, povozníctvom, tkáčstvom a prácou v baniach a lese, neskôr v tabakovej továrni v Smolníku. V baniach na početných, no krátkych a tenkých žilách sa ťažila najmä meď a neskôr aj železná ruda (lokality Malá Pipitka, Pipitka a smerom k Smolníku). Obec leží na rozhraní Gemera a Spiša pri komunikácii spájajúcej naprieč hlavným chrbtom Volovských vrchov Rožňavu so Smolníkom, prekonávajúc **Úhornianskym sedlom (999 m n. m.)** veľké prevýšenie. Jej dominantou je rímskokatolícky barokový kostol Sedembolestnej Panny Márie z roku 1749, postavený na mieste pôvodného dreveného kostola. Vysoko nad obcou v južne orientovanom svahu vo výške okolo 900 m n. m. pri prameni na starom pútnickom mieste stojí stojí kaplnka Panny Márie Snežnej. V obci sú zachované domy ľudovej architektúry.

Vodná nádrž Úhorná. Vodná nádrž v lesnatej doline Smolníka vo Volovských vrchoch asi 4 km juhozápadne od obce Smolník a 1,5 km severovýchodne od centra Úhornej. Vybudovaná bola v roku 1768 ako súčasť vodohospodárskeho systému smolníckych baní pre zachytávanie potočnej (Smolník) a dažďovej vody na zásobovanie hút, banských a úpravníckych mechanizmov a cementačných zariadení v Smolníku ako aj pre protipovodňovú ochranu územia i baní. Voda z nádrže (tajchu) tiekla kanálom čiastočne späť do potoka Smolník a k banským a úpravárenským objektom ju odvádzal krytý vodný kanál, tzv. gron. Ich spotrebou však ubudla voda potrebná pre iné zariadenia v Smolníckej doline, napr. parné píly. Preto v priebehu nasledujúcich 26 rokov ručne vyrazili (proti sebe z oboch strán popod sedlo v chrbte Malá Hekerová – Vtáčí vrch) asi 1,8 km dlhú **vodnú štôlňu Terézia** s klesaním 15 m na prevod vody (asi 70 l/s) z hornej časti susedného povodia Bystrého potoka do doliny

Hekerovského potoka, ústiaceho nad Smolníkom do Smolníka. V 20. storočí vodu zo štôlne využívala vyše 60 rokov vodná elektráreň. Dnes štôlňou preteká časť vody po dne a časť je ako vodný zdroj vedená potrubím. Pre zväčšenie objemu nádrže Úhorná pôvodnú sypanú hrádzu v roku 1896 navýšili o 2 m. Jazero s rozlohou 4,79 ha má hĺbku 13 m, hrádza je dlhá 190 m, vysoká 16 m a v korune má šírku 3 m. V súčasnosti sa jazero využíva na rekreačné účely (kúpanie, člnkovanie, rybolov, turistické a cykloturistické trasy v okolí), na okraji hrádze pri štátnej ceste je malé parkovisko, reštaurácia, hotel U vodnára a východisko náučného chodníka.

Smolník > pozri heslo v textoch ku Geoturistickému náučnému chodníku Rotenberg

Smolnícka Huta. Bývalá banícka obec severovýchodne od Smolníka a juhozápadne od Gelnice v strednej časti Volovských vrchov v úzkej doline potoka Smolník, pravostranného prítoku Hnilca. Jej vznik a rozvoj úzko súvisí s rozvojom blízkeho Smolníka a minerálnym a lesným bohatstvom územia. Prvýkrát je písomne doložená v roku 1828. Avšak ako samostatná obec sa začala formovať už v 18. storočí v čase rozmachu smolníckeho baníctva počas vlády Márie Terézie, kedy v území boli nájdené bohaté zásoby medi, olova, železa a ortuti a v Smolníku založili banské úrady, vysokú banskú školu a mincovňu. Z tej doby, z roku 1751, pochádza nad centrom obce stojaci pôvodne barokový rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie s predstavanou vežou. V rokoch 1813 a 1845 obec i bane, sústredené na dne doliny medzi Smolníkom a Smolníckou Hutou, postihli veľké povodne. V roku 1884 bola sprevádzkovaná železnica z Margecian a Gelnice (pozri samostatné heslo). V roku 1893 postihol obec aj huty na praženie medenej rudy veľký požiar. V roku 1895 začala výstavba „starej“ banskej kolónie. Banská ťažba bola ukončená a prevádzky zrušené koncom 20. storočia. Bohatú baníckú históriu pripomínajú zachované objekty spojené s ťažbou a spracovaním rudy, s úzkorozchodnou železnicou a banícke obytné kolónie. Asi 5 km severovýchodne nadol dolinou Smolníka leží miestna časť (osada) **Smolnícka píla**.

Úzkokoľajná železnica Gelnica – Smolnícka Huta / G. V. T. – Göllnitztalbahn > pozri Náučná cyklotrasa a chodník Úzkokoľajná železnica Gelnica – Smolnícka Huta / G. V. T. – Göllnitztalbahn

Volovské vrchy. Rozľahlé, až 70 km dlhé a vyše 30 km široké pohorie východo-západného smeru na juhu východného Slovenska zhruba medzi Dobšinou, Rožňavou, Medzevom, Košicami, Margecanmi, Krompachmi, Spišskou Novou Vsou a Dedinkami. Susedí na juhu s Revúckou vrchovinou, Rožňavskou kotlinou, Slovenským krasom a Košickou kotlinou, na severe s Čiernou horou, Hornádskou kotlinou a Slovenským rajom (podcelkom Spišsko-gemerského krasu) a na západe krátko so Stolickými vrchmi. Má komplikovanú vrásovo-zlomovú štruktúru i geologickú stavbu, v ktorej prevládajú paleozoické slabo premenené horniny (fylity, paleovulkanity) s výskytom železných a polymetalických rúd, sadrovca, magnezitu. Pri severnom a východnom okraji sa vyskytujú mezozoické vápence a dolomity (Galmus a oblasť okolo Folkmarskej skaly a Červenej skaly). Pomerne na veľkej ploche presahuje nadmorská výška 1 000 m, najvyšším je vrch Skalisko (1 293 m n. m.) v masíve Volovca v juhozápadnej časti pohoria severne nad Čučmou. Prevláda hornatinový, hladko modelovaný reliéf, len okolo Hnilca a Belej sa vytvorili širšie doliny až brázdy s miernejšie rezaným (podvrchovinným) reliéfom (Hnilecké podolie, Hámorská brázda). Zhruba rovnobežne so severnou hranicou pohorie naprieč – medzi Dedinkami a Margecanmi – preteká Hnilec hlbokou členitou dolinou, pozdĺž severnej hranice pohoria tečie Hornád, vo vnútri pohoria pramení napr. Bodva. Prevažne zalesnené pohorie s neveľkými pôvodne baníckymi sídlami križuje viacero cestných komunikácií vysoko ležiacimi sedlami (Dobšinský kopec, Grajnár, Súľová, Úhornianske sedlo, Štóske sedlo) a prechádza ním (dolinou Hnilca) železničná trať Červená Skala – Margecany.

Názvy informačných panelov

1. Úhorniansky tajch
2. Smolník – námestie
3. Smolník – baňa
4. Smolnícka Huta

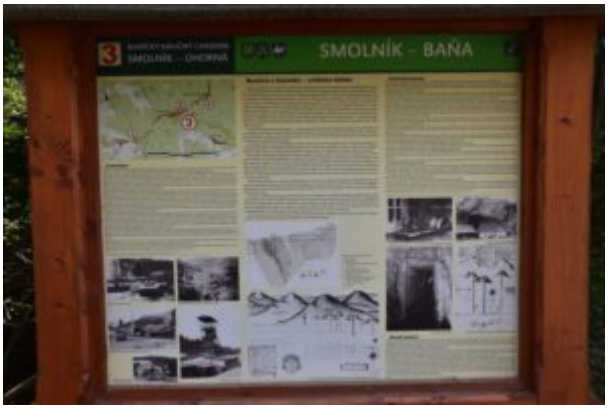

2
SMOLNÍK – NÁMESTIE

3
SMOLNÍK – BAŇA

1
2
3
4
ŠMOLNICKÁ HUTÁ (
ŠMOLÁRIK (
Štós-kúpele
ŠTÓS (
LHORNÁ (

